

PILAR III

**Offentliggjøring av finansiell informasjon etter
kapitalkravforskriften**

Oppdatert per 31.12.2009

Innhold:

1	Innledning	3
2	Kapitaldekningsregelverk – Basel II	3
2.1	Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank	4
3	Oversikt over konsernet	4
4	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	5
4.1	Ansvarlig kapital	5
4.2	Kapitalkrav	6
5	Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank	7
5.1	Generelt om styring og kontroll	7
5.2	Organisering	8
5.3	Risikogrupper (definisjoner)	9
5.4	Kapitalstyring	9
6	Styring og kontroll Pilar I	10
6.1	Kredittrisiko	10
6.2	Operasjonell risiko	19
7	Styring og kontroll Pilar II	20
7.1	Metodevalg og beregning av økonomisk kapital	20
7.2	Konsentrasjonsrisiko	20
7.3	Likviditetsrisiko	20
7.4	Markedsrisiko.....	22
7.5	Forretningsrisiko	22

1 Innledning

Kapitaldekningsregelverket stiller blant annet krav om offentliggjøring av informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditetsforhold. Dette dokumentet oppfyller konsernet Helgeland Sparebank sin informasjonsplikt etter dette regelverket.

Dette dokumentet oppdateres og publiseres årlig. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis og offentliggjøres i form av note til bankens kvartalsregnskap.

Alle beløp i dokumentet er angitt i mill. kr. med mindre noe annet er spesifisert.

2 Kapitaldekningsregelverk – Basel II

EUs direktiv for kapitaldekning bygger på en ny standard for beregning av kapitaldekningen og vektlegger;

- Bedre risikostyring og kontroll
- Mer risikofølsom kapital
- Tettere tilsyn
- Økt informasjon til markedet

Det nye regelverket bygger på tre pilarer:

- Pilar I - Minimumskrav til ansvarlig kapital
Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
Pilar III - Bankens offentliggjøring av informasjon

Pilar I – Minimumskravet til ansvarlig kapital

Reglene har et krav til minimumskapital på 8 %. Utarbeidelse av beregningsgrunnlaget for kredittrisiko og nytt kapitalkrav for operasjonell risiko er endret.

Kapitalkravet inneholder ulike metoder for beregning, bankene kan velge metoder.

De ulike metodene er vist nedenfor:

Kredittrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Basismetode
Grunnleggende IRB-metode*	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode*	AMA-metoden*

*) Metodene krever godkjenning av kredittilsynet

Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar II stiller krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå, ICAAP (Internal Capital Adequacy

Assessment Process). ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av Pilar I, og skal være fremoverskuende. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og tilhørende strategi.

Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Pilar III omfatter krav til offentliggjøring av informasjon. Dette dokumentet oppfyller banken sin plikt til offentliggjøring av informasjon etter kapitaldekningsregelverket.

2.1 Kapitaldekningsregler i Helgeland Sparebank

De metodene som Helgeland Sparebank benytter ved beregning av kapitalbehovet for kredittrisiko og operasjonell:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetode	Standardmetoden	Basismetoden

3 Oversikt over konsernet

Tabellen nedenfor viser en oversikt over bankens datterselskap og de ulike konsolideringsprinsipp både for regnskapsformål og kapitaldekningsformål. Datterselskaper er alle selskaper som Helgeland Sparebank har bestemmende innflytelse overfor. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier, enten direkte eller indirekte, mer enn 50 % av aksjene, og er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Oppkjøpsmetoden er brukt ved regnskapsføring av oppkjøpte enheter.

Investeringer i datterselskaper (DS)						<i>Morbank</i>
Datterselskap	Forr. kontor	Antall aksjer	Eier andel	Bokført verdi	Regnskap modell	Kapital dekning
ANS Bankbygg Mo	Mo i Rana		97 %	45,0	Full kons.	Full kons.
AS Sparebankbygg	Mosjøen	100	100 %	0,1	Full kons.	Full kons.
Helgeland Spb.eiend.selskap AS	Mosjøen		100 %	0,4	Full kons.	Full kons.
Helgeland Boligkreditt	Mo i Rana	50.000	100 %	50,0	Full kons.	Full kons.
Helgeland Utviklingsselskap AS	Brønnøysund	200	100 %	8,0	Full kons.	Full kons.
Balansført verdi 31.03.09.				103,5		

Datterselskap Helgeland Boligkreditt AS er underlagt regelverk om kapitaldekning og har en aksjekapital på 50 mill. kr.

Tilknyttede selskaper er selskaper der konsernet utøver betydelig innflytelse. Dette vil normalt være investeringer på mellom 20 % og 50 % av selskapenes egenkapital. I konsernet er investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

Investeringer i tilknyttede selskaper (TS)

						<i>Konsern</i>
	Forr. kontor	Antall aksjer	Eier andel	Bokført verdi	Regnskap modell	Kapital dekning
ROI Invest AS	Mo i Rana	25.840	48 %	104	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Eiendomsmegler Helgeland AS	Mo i Rana	1.071	34 %	1	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Helgeland Vekst AS	Sandnessjøen	348.354	48 %	48	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Storgt. 73 AS	Mosjøen	60	43 %	1	EK- metoden	Forholdsm. kons.
Sum investeringer i TS				154		

4 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Den ansvarlige kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg i.h.t. definisjoner i kapitaldekningsforskriftene.

4.1 Ansvarlig kapital

<i>Morbank</i>					<i>Konsern</i>	
31.12.08	31.12.09			31.12.09	31.12.08	
220	220	Grunnfondsbeviskapital		220	220	
129	129	Overkursfond		129	129	
-1	-1	Egne grunnfondsbevis		-1	-1	
348	348	Sum innskutt kapital		348	348	
972	1019	Sparebankens fond og annen egenkapital		1019	972	
73	98	Fond for urealiserte gevinster		96	91	
38	33	Gavefond		33	38	
	22	Gave stiftelse		22		
13	29	Utjevningsfond		29	13	
18	8	Utbytte avsatt til utdeling, klass. som egenkapital		8	18	
0	0	Annen egenkapital		6	6	
1.114	1.209	Sum opptjent egenkapital		1.213	1.138	
		<i>Tillegg:</i>				
29	36	Nullstilt uamortisert estimatavvik		36	29	
		<i>Fradrag:</i>				
-73	-98	Urealisert gevinster		-96	-91	
-18	-30	Utbytte avsatt til utdeling, klass. som egenkapital		-30	-18	
-37	-59	Immaterielle eiendeler		-61	-40	
1.363	1.406	Sum kjernekapital		1.410	1.366	
70		Ansvarlig lånekapital			70	
28	42	Netto urealiserte gevinster		41	38	
98	42	Sum tilleggskapital		41	108	
1.461	1.448	Sum netto ansvarlig kapital		1.451	1.475	
10.446	10.833	Vektet beregningsgrunnlag		11.171	10.471	
13,98 %	13,37 %	Kapitaldekning i %		12,99 %	14,08 %	
13,05 %	12,98 %	Herav kjernekapitaldekning i %		12,62 %	13,05 %	

4.2 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital.

<i>Morbank</i>		<i>Konsern</i>	
31.12.08	31.12.09	31.12.09	31.12.08
0	0	0	0
2	3	3	2
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
32	50	46	32
317	268	268	316
130	207	207	130
265	245	290	265
23	15	15	23
0	0	0	0
0	9	2	0
0	0	0	0
16	20	13	17
785	817	844	785
	Kapitalkrav kreditrisiko		
0	0		0
59	59	59	63
	Kapitalkrav operasjonell risiko 1)		
-9	-9	-9	-10
835	867	894	838
	Totalt kapitalkrav		

1) Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5. Inntekten som tas med i beregningsgrunnlaget er i.h.t. kapitaldekningsforskriftene § 42-1 (3).

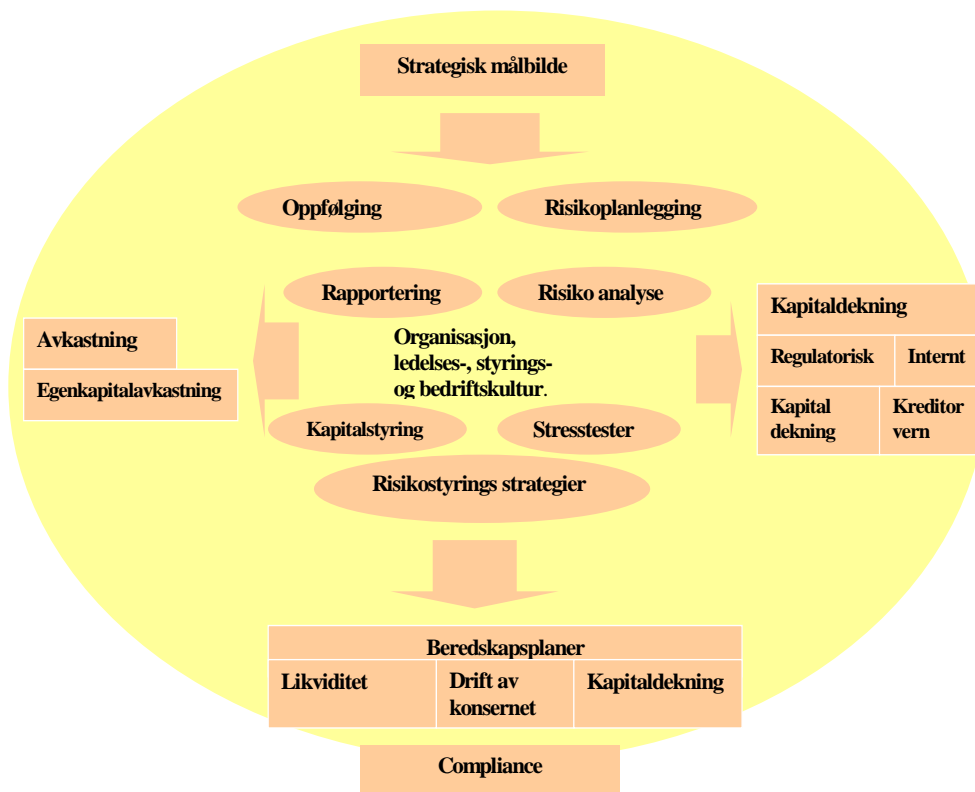
5 Risikostyring og kapitalstyring i Helgeland Sparebank

5.1 Generelt om styring og kontroll

Styret er opptatt av å sikre at konsernet har god risikostyring og intern kontroll. Konsernets prinsipper og rammer for intern kontroll og risikostyring er nedfelt i egne styringsdokumenter som gjennomgås av styret:

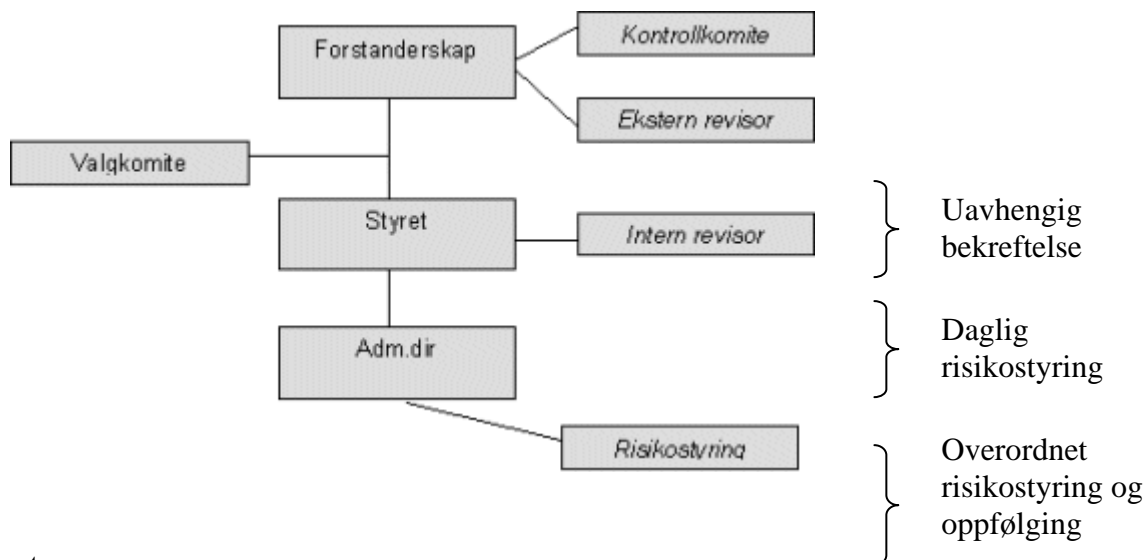
- Policy eierstyring og selskapsledelse
- Policy risikostyring og intern kontroll
- Retningslinjer og krav til systemer og prosesser

Styringsdokumentene er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll, og policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risikostyring, samtidig som den skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess for dette.

5.2 Organisering

Styrings- og kontrollorgan

Styret

Styret fastlegger de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringer i banken. Styret i Helgeland Sparebank har overordnet ansvar for at:

- banken har en tilstrekkelig ansvarligkapital ut fra forsvarlig risikoprofil
- kapitalkrav i lover og forskrifter overholdes, herunder at de tilfredsstillende intern kontroll krav som følger av BASEL II og ICAAP regelverk.

Adm. banksjef

Adm. banksjef har det operative ansvaret for bankens overordnede risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer og forsvarlig intern kontroll i.h.t. forskriftens krav.

Intern revisjon

Konsernets internrevisjon utgjør ett årsverk og er direkte underlagt styret. Intern revisor skal vurdere om det er etablert betryggende rutiner på de viktigste områder i banken for å redusere risiko. Intrenrevisor skal også etterprøve at rutiner og retningslinjer etterleves.

Banksjef risikostyring

Bankens risikostyringsenhet utgjør to årsverk. Banksjef risikostyring er direkte underlagt adm. banksjef og har ansvaret for å overvåke og koordinere den samlede risikostyringen i banken.

Forretningsområdene

Oppfølging, rapportering og overvåking, alle lederne i banken er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde.

Compliance (Etterlevelse)

Banken har klart definert ansvarsområder og arbeidsprosesser som skal sikre:

- at bankens verdi syn og etiske retningslinjer følges
- prosess for å fange opp endringer i lover og forskrifter
- prosess for etterlevelse av lover og forskrifter

5.3 Risikogrupper (definisjoner)

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken.

Operasjonell risiko

Risiko for tap som følge av menneskelige feil (brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy m.v.), systemer (svikt i IKT eller andre systemer) eller eksterne hendelser (kriminalitet, naturkatastrofer).

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element i den samlede kredittrisiko og kan defineres som risiko for tap på som følge av konsentrasjon mot for eksempel store kunder, bransjer eller geografisk område.

Likviditetsrisiko

Risikoen for ikke å kunne innfri forpliktelser eller evne til å finansiere eiendeler, eller økt vekst.

Markedsrisiko

Risiko for tap p.g.a. endringer i markedskurser eller renter.

Forretningsmessig risiko

Risiko knyttet til uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av eksterne forhold som markedssituasjon eller myndighetenes reguleringer.

Compliance risiko (etterlevelse)

Risiko for at konsernet pådrar seg offentlig sanksjoner. Bøter, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter, standarder og interne retningslinjer.

5.4 Kapitalstyring

Gjennom lovverket er Helgeland Sparebank underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndighetene når de skal vurdere institusjonens prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess.

Dette sikres gjennom risikovurderingsprosess. Prosessen er en integrert del av strategi og styringsprosess.

Kapitalstyringen skal sikre

- Tilfredsstillende kapital ut fra strategisk målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- En tilfredsstillende kapital ut fra valgt risikoprofil

I bankens årlige strategiprosess utarbeides en kapitalplan som skal sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Treårs prognoser fremskriver den finansielle utviklingen. I tillegg utarbeides det økonomiske stresstester som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag.

Helgeland Sparebanke har en målsetting om en

- Total kapitaldekning på 12,5 %
- Kjernekapitaldekning på 10,0 %.

6 Styling og kontroll Pilar I

6.1 Kredittrisiko

Styling og kontroll

Konsernets strategi på kredittområdet er utledet fra den overordnede strategien og inneholder retningslinjer for fordeling mellom person – og bedriftsmarkedet, konsentrasjonsrisiko og egne regler for spesifikke bransjer.

For løpende oppfølging av risiko i styret er det definert et sett av rapporter som skal fremlegges styret med ulike frekvenser.

Det er etablert en rekke styringsdokumenter som ivaretar behandling og oppfølging av kreditt saker administrativt: De viktigste virkemidlene i utøvelsen av kredittreglementet er:

- Restriktiv kredittgivning i forhold til
 - spesielt definerte bransjer
 - knoppskyting hos egne næringslivskunder
 - overtakelse av næringslivskunder fra andre banker noe restriktiv
- Skjerpet krav til risikodeling gjennom høyere egenkapitalandel
- Styling av virksomheten gjennom bruk av saksgangsystemer og fullmaktsrammer
- Sterk fokus på regelverket knyttet til bruk av kredittfullmakter, herunder spesielt dokumentasjonskrav rundt kundens betjeningsevne samt beskrivelse av kritiske faktorer i tilknytning til bevilgningen
- Høy kompetanse på medarbeidere knyttet til utlånsvirksomheten
- Kredittgivning til enkeltkunder og bransjer vurderes opp mot medarbeidernes samlede kompetanse
- Kreditt gis primært til kunder innenfor konsernets geografiske nedslagsfelt

Med bakgrunn i Finanstilsynets utlånsforskrift og interne retningslinjer, følges engasjement løpende med henblikk på identifisering av mulige tapsutsatte engasjementer.

Det er sterkt fokus i hele organisasjonen på kvalitet i kredittarbeidet og for å bedre forståelsen av god styling og kontroll. For styling og overvåking av risiko i næringslivsporteføljen gjennomføres løpende vurdering av kundeforhold, betalingsevne og sikkerhet ved låneopptak, samt gjennomganger i bankens kredittutvalg. For overvåking av utvikling av risiko i personkundeføljen foretas kvartalsvise analyser av bonitet på nyinnvilgende lån og på totalporteføljen.

Risikoklassifiseringen er en integrert del av konsernets saksgangssystem. Systemet muliggjør en overvåkning av risikoutviklingen i utlånsporteføljen. Risikoklassifiseringsmodellen som benyttes for både person og for næringslivskunder er utviklet i samarbeid med flere andre banker. Klassifiseringssystemet er tatt i bruk for hele kundemassen fra og med 31.05.09. For næringslivskunder beregnes en misligholdssannsynlighet/score basert på en rekke parametre som bransje, betalingsanmerkninger, revisjonsanmerkninger. For personkunder beregnes misligholdssannsynlighet/score basert på purringer, overtrekk, forhold utlån/innskudd m.v. Porteføljen klassifiseres månedlig og kundene gis score fra A til K der A er lavest risiko og K er høyest risiko. For personkunder foretas i tillegg søknadsscore i forbindelse med nye lånesaker.

Banken har i 2009 gjennomført en evaluering av modellen for beregning av gruppenedskrivninger basert på egne kundedata. Modellen baserer seg på sannsynlighet for mislighold og tapsgrad, gitt at et engasjement går i mislighold. Modellen benyttes av flere andre sparebanker som samarbeider om evaluering og evt justering av parametrene.

Økonomisk kapital

Banken sin risiko for i engasjement er som følge av mislighold er ivaretatt gjennom kapitalbehov i.h.t. standardmetoden.

Tabellen nedenfor viser konsernets totalengasjement mot kunder samt kredittinstitusjoner fordelt på risikoklassifisering, kunde grupper og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet trekkrettigheter til kunder og kredittinstitusjoner. Gjennomsnitt engasjementsbeløp er her definert som inngående beløp 01.01.2009 og utgående beløp 31.12.2009, delt på to.

Øvrige tabeller viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger. Engasjementsbeløp gjelder utlån, garantier og ubenyttet trekkrettigheter til kunder og i noen av tabellene også kredittinstitusjoner.

Engasjement fordelt på risikoklasser

<i>Morbak</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.09			31.12.09	
Gjennomsnitt eksponering	Sum eksponering		Sum eksponering	Gjennomsnitt eksponering
Næringsliv:				
3.922	3.618	Lav risiko	3.611	3.914
1.641	1.753	Middels risiko	1.753	1.647
1.080	1.315	Høy risiko	1.314	1.073
91	82	Misligholdt	82	91
110,5	221	Ikke klassifisert	221	111
6.844	6.989	Sum næringsliv	6.981	6.835
Personmarked:				
7.970	7.382	Lav risiko	8.669	8.613
904	964	Middels risiko	1.079	962
150	300	Høy risiko	321	161
162	242	Misligholdt	266	174
46	43	Ikke klassifisert	43	46
9.232	8.931	Sum Personmarked	10.378	9.955
15.461	15.920	Sum totalt	17.359	16.790

Engasjement fordelt på geografisk område

				<i>Konsern</i>
				31.12.09
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	10.278	1.989	12	12.280
Middels risiko	2.370	459	3	2.832
Høy risiko	1.368	265	2	1.635
Misligholdt	291	56	0	348
Ikke klassifisert	221	43	0	264
Sum	14.529	2.812	17	17.359

Engasjement fordelt på geografisk område

				<i>Morbank</i>
				31.12.09
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	9.229	1.760	11	11.000
Middels risiko	2.280	435	3	2.717
Misligholdt	1.355	258	2	1.615
Ikke klassifisert	272	52	0	324
Høy risiko	221	42	0	264
Sum	13.357	2.547	16	15.920

Engasjement fordelt på geografisk område

				<i>Konsern</i>
				31.12.08
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	10.728	2.017	29	12.774
Middels risiko	2.164	221	0	2.385
Høy risiko	1062	0	0	1.062
Sum	13.954	2.238	29	16.221

Engasjement fordelt på geografisk område

				<i>Morbank</i>
				31.12.08
Engasjementstype	Helgeland	Landet for øvrig	Utland	Sum
Lav risiko	10.737	2.017	29	12.783
Middels risiko	2.151	221	0	2.372
Høy risiko	1076	0	0	1.076
Sum	13.964	2.238	29	16.231

Brutto utlån og garantier er fordelt på næringer og personkundemarked

	<i>Konsern</i> 31.12.09					
	Brutto utlån	Garantier	Potensiell eksp.	Individuelle nedskr.	Misligehold	Taps-uts. ikke misligh.
Kommuner og kommunale	1	0	0	0	0	0
Jord- og skogbruk	1.012	2	95	1	7	5
Fiske og havbruk	692	10	184	1	6	0
Bergverk og industri	393	77	139	10	1	0
Bygg- og anleggsvirksomhet	650	87	103	1	30	0
Varehandel, hotell, restaurant	329	89	91	8	9	18
Finansiering, eiendom	1.885	172	161	20	23	71
Transport og tjenesteytende	634	116	59	1	6	5
Personmarked	9.909	19	450	11	43	3
Sum	15.505	572	1.282	53	125	102

Brutto utlån og garantier er fordelt på næringer og personkundemarked

	<i>Morbank</i> 31.12.09					
	Brutto utlån	Garantier	Potensiell eksp.	Individuelle nedskr.	Misligehold	Taps-uts. ikke misligh.
Kommuner og kommunale	1	0	0	0	0	0
Jord- og skogbruk	1.012	2	95	1	7	5
Fiske og havbruk	692	10	184	1	6	0
Bergverk og industri	393	77	139	10	1	0
Bygg- og anleggsvirksomhet	650	87	103	1	30	0
Varehandel, hotell, restaurant	329	89	91	8	9	18
Finansiering, eiendom	1.894	172	161	20	23	71
Transport og tjenesteytende	634	116	59	1	6	5
Personmarked	8.522	19	389	11	43	3
Sum	14.127	572	1.221	53	125	102

Gjenstående løpetid for engasjementer

	<i>Konsern</i> 31.12.09					
	Under 3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten restløpet.	Total
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	75	0	0			75
Utlån til kunder	223	1.675	3.816	9.790		15.505
Garantier*)					572	572
Ubenyttet trekkrettighet					1.282	1.282
Totalengasjement	298	1.675	3.816	9.790	1.854	17.434

Gjenstående løpetid for engasjementer

	<i>Morbank</i>					
	31.12.09					
Per 31.12.08	Under 3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år restløpet.	Uten	Total
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	358	0	0			358
Utlån til kunder	211	1.621	3.550	8.745		14.127
Garantier*)					572	572
Ubenyttet trekkrettighet					1.221	1.221
Totalengasjement	569	1.621	3.550	8.745	1.793	16.278

*Garantier er ikke fordelt på restløpetid

Individuelle nedskrivninger på utlån fordelt på sektor og næring

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.08	31.12.09	Engasjementstype	31.12.09	31.12.08
0	0	Finansinstitusjoner	0	0
0	0	Kommuner og kommunale foretak	0	0
1	1	Jord- og skogbruk	1	1
24	1	Fiske- og havbruk	1	24
5	10	Industri og bergverk	10	5
3	1	Bygg, anlegg og kraft	1	3
1	8	Handel, hotell og restaurant	8	1
15	1	Transport og tjenesteytende næringer	1	15
8	20	Eiendomsdrift	20	8
12	11	Personmarked	11	12
70	53	Sum	53	70

Individuelle nedskrivninger

	<i>Konsern og morbank</i>		
	31.12.09		
	PM	BM	Sum
Individuelle nedskr. til dekning av tap på eng. 01.01	12	59	71
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individ. nedskrivninger.	0	-7	-7
Økt individuelle nedskrivninger i perioden, hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	0	1	1
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	5	9	14
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-6	-19	-25
Sum individuelle nedskrivninger utlån	11	43	54
* Herav individuelle nedskrivninger på utlån	11	42	53
* Herav individuelle nedskrivninger garantier	0	1	1

Individuelle nedskrivninger

	<i>Konsern og morbank</i>		
	31.12.08		
	PM	BM	Sum
Individuelle nedskr. til dekning av tap på eng. 01.01	12	77	89
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individ. nedskrivninger.	-1	-23	-24
Økt individuelle nedskrivninger i perioden, hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	1	5	6
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	5	31	36
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-5	-32	-37
Sum individuelle nedskrivninger utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger på utlån	12	58	70
* Herav individuelle nedskrivninger garantier	0	0	0

Nedskrivninger på grupper av utlån

	<i>Konsern og morbank</i>	
	31.12.09	
Gruppenedskr. til dekning av tap på utlån og garantier 01.01		50
Periodens endring nedskrivninger av grupper på utlån		5
Sum nedskrivninger av grupper på utlån		55

Nedskrivninger på grupper av utlån

	<i>Konsern og morbank</i>	
	31.12.08	
Gruppenedskr. til dekning av tap på utlån og garantier 01.01		47
Periodens endring nedskrivninger av grupper på utlån		3
Sum nedskrivninger av grupper på utlån		50

Majoriteten av bankens engasjement befinner seg på Helgeland. Bankens individuelle nedskrivninger og nedskrivninger av grupper på utlån befinner seg også i hovedsak innenfor Helgeland.

Kredittrisiko oppdelt etter kundegrupper

	<i>Konsern og morbank</i>	
	31.12.09	
	Samlet engasjementsbeløp	
Engasjementstype	-med verdifall	-forfalte
Finansinstitusjoner	0	0
Kommuner og kommunale foretak	0	0
Jord- og skogbruk	5	7
Fiske- og havbruk	0	6
Industri og bergverk	0	1
Bygg, anlegg og kraft	0	30
Handel, hotell og restaurant	18	9
Eiendomsdrift	71	23
Transport og tjenesteytende næringer	5	6
Personmarked	3	43
Sum	102	125

Kreditrisiko oppdelt etter kundegrupper

<i>Konsern og morbank</i>		
31.12.08		
Engasjementstype	Samlet engasjementsbeløp	
	-med verdifall	-forfalte
Finansinstitusjoner	0	0
Kommuner og kommunale foretak	0	0
Jord- og skogbruk	4	4
Fiske- og havbruk	86	1
Bergverk og industri	0	55
Bygg- og anleggsvirksomhet	10	3
Varehandel, Hotell, Restaurant	0	1
Finansiering, eiendom	20	22
Transport og tjenesteytende næringer	8	15
Personmarked	1	49
Sum	129	150

Engasjement med verdifall er engasjementer som ikke er misligholdt men som det er gjort individuelle nedskrivninger på.

Forfalte engasjementer er her definert som misligholdt (>90 dager) ved forfallstidspunktet.

Kreditrisiko oppdelt etter geografi

<i>Konsern og morbank</i>		
31.12.09		
	Samlet engasjementsbeløp	
	-med verdifall	-forfalte
Helgeland	86	105
Landet for øvrig	16	20
Utland	0	0
Sum	102	125

Kreditrisiko oppdelt etter geografi

<i>Konsern og morbank</i>		
31.12.08		
	Samlet engasjementsbeløp	
	-med verdifall	-forfalte
Helgeland	106	137
Landet for øvrig	23	13
Utland	0	0
Sum	129	150

Resultatført nedskrivning fordelt på person- og bedriftsmarked

<i>Konsern og morbank</i>			
31.12.09			
	PM	BM	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-1	-15	-16
Periodens konst. tap som det tidl. år er avsatt ind.nedsk. for	1	6	7
Periodens konst. tap som det tidl. år ikke er avsatt ind.nedsk.	3	38	41
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-1	-3	-4
Tap på engasjement m.v.	2	26	28
Periodens endring i gruppe nedskrivning			5
Sum resultatført nedskrivning			33

Resultatført nedskrivning fordelt på person- og bedriftsmarked

<i>Konsern</i>			
31.12.08			
	PM	BM	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	-2	-2
Periodens konst. tap som det tidl. år er avsatt ind.nedsk. for	1	10	11
Periodens konst. tap som det tidl. år ikke er avsatt ind.nedsk.	3	30	33
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	0	-9	-9
Tap på engasjement m.v.	4	32	33
Periodens endring i gruppe nedskrivning	0	3	3
Sum resultatført nedskrivning			36

Resultatført nedskrivning fordelt på person- og bedriftsmarked

<i>Morbank</i>			
31.12.08			
	PM	BM	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	-18	-18
Periodens konst. tap som det tidl. år er avsatt ind.nedsk. for	1	23	24
Periodens konst. tap som det tidl. år ikke er avsatt ind.nedsk.	3	30	33
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	0	-9	-9
Tap på engasjement m.v.	4	26	30
Periodens endring i gruppe nedskrivning	0	3	3
Sum resultatført nedskrivning			33

Næringsfordelt nedskrivninger*Konsern og morbank*
31.12.09

Engasjementstype	PM	BM	Sum
Kommuner og kommunale foretak		0	0
Jord- og skogbruk		0	0
Fiske- og havbruk		0	0
Bergverk og industri		2	2
Bygg- og anleggsvirksomhet		1	1
Varehandel, Hotell, Restaurant		9	9
Finansiering, eiendom		9	9
Transport og tjenesteytende næringer		5	5
Personmarked	2		2
Sum	2	26	28
Endring gruppenedskrivning			5
Sum tap på utlån og garantier kunder			33

Næringsfordelt nedskrivninger*Konsern*
31.12.08

Engasjementstype	PM	BM	Sum
Finansinstitusjoner		0	0
Kommuner og kommunale foretak		0	0
Jord- og skogbruk		-3	-3
Fiske- og havbruk		24	24
Bergverk og industri		0	0
Bygg- og anleggsvirksomhet		1	1
Varehandel, Hotell, Restaurant		-5	-5
Finansiering, eiendom		17	17
Transport og tjenesteytende næringer		-2	-2
Personmarked	2		2
Sum	2	31	33
Endring gruppenedskrivning			3
Sum tap på utlån og garantier kunder			36

Næringsfordelt nedskrivninger

			<i>Morbank</i>
			31.12.08
Engasjementstype	PM	BM	Sum
Finansinstitusjoner		0	0
Kommuner og kommunale foretak		0	0
Jord- og skogbruk		-3	-3
Fiske- og havbruk		24	24
Bergverk og industri		0	0
Bygg- og anleggsvirksomhet		1	1
Varehandel, Hotell, Restaurant		-5	-5
Finansiering, eiendom		13	13
Transport og tjenesteytende næringer		-2	-2
Personmarked	2		2
Sum tap på utlån og garantier kunder	2	28	30
Endring gruppenedskrivning			3
Sum tap på utlån og garantier kunder			33

6.2 Operasjonell risikoStyring og kontroll

Konsernet har høy fokus på intern kontroll og operasjonell risiko, blant annet som en naturlig videreføring av tilpasningen til Basel II - regelverket.

Tilfredsstillende håndtering av operasjonell risiko forutsetter god intern kontroll og kvalitetssikring.

- Arbeidet med utviklingen av systemer og prosesser for identifisering, analyse og kvantifisering av risiko, og oversikt over tilhørende nøkkelkontroller i de operative funksjonene, har bidratt til økt fokus på kvalitet og effektivitet, så vel som målrettet drift i konsernet.
- Dette summeres opp i krav om å holde en viss ansvarlig kapital som sikkerhet for framtidig forventede tap som konsernet kan bli påført som følge av operasjonell risiko.
- Styret legger vekt på målrettede tiltak for å redusere den operasjonelle risikoen, og internkontrolltiltak er viktige hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen.

Vurdert ut fra organisasjonens kompetanse, organisering og ansvarsdeling, konsernets inntjening og soliditet, mener styret at konsernets samlede risikoeksponering er forsvarlig.

Økonomisk kapital

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital sin skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5.

7 Styring og kontroll Pilar II

7.1 Metodevalg og beregning av økonomisk kapital

Helgeland Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kredittrisiko og markedsrisiko og basismetoden ved beregning av operasjonell risiko.

Banken har tatt i bruk en beregningsmodell, som ut fra konsernets historiske data og statistikk er grunnlag for beregning av kapitalkrav for tilleggsavsetning utover Pilar I.

7.2 Konsentrasjonsrisiko

Styring og kontroll

Se eget avsnitt under kredittrisiko.

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (Pilar 1) legges til grunn.

I tillegg måler banken konsentrasjonsrisiko som følge av store enkeltengasjement på utvalgte bransjer. Engasjementets risikoklasse er bl.a. bakgrunn for beregningen.

Økonomisk kapital

Beregningen blir utført i totalrisikomodellen i tillegg til vurdering av bransjeansvarlig.

7.3 Likviditetsrisiko

Styring og kontroll

Styret har fokus på at konsernet skal ha en likviditetsstrategi som ivaretar konsernets tilgang til diversifiserte finansieringskilder og langsiktig funding. Likviditetsstrategien gjennomgås årlig av styret, og det har vært særlig fokus på likviditetsrisiko gjennom hele finanskrisen. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom å spre innlånene på ulike markeder, ulike innlånskilder, ulike instrumenter og på ulike løpetider. I styringen av konsernets likviditetsrisiko anvendes likviditetsindikator, langsiktig finansierungsgrad, innskuddsdekning, låneadgang i Norges Bank og nivå på likviditetsbufferne.

Innskuddsdekningen er et viktig parameter for oppfølging av likviditetsrisiko, det vil si hvor stor andel av brutto utlån til kunder som er dekket ved innskudd fra kunder. Styret har fastsatt minstekrav til innskuddsdekning, og dette kravet var innfridd gjennom hele 2009. Innskudd, langsiktige innlån og egenkapital målt i % av illikvide eiendeler (utlån og anleggsmidler) var pr 31.12.09 100,8 %, som er innenfor fastsatt målkrav i likviditetsstrategien.

Styret har også vedtatt at andel langsiktige innlån i % av samlede innlån skal utgjøre minst 70 %. Per 31.12.09 var andel langsiktig finansiering 86 %, som er godt over målkravet.

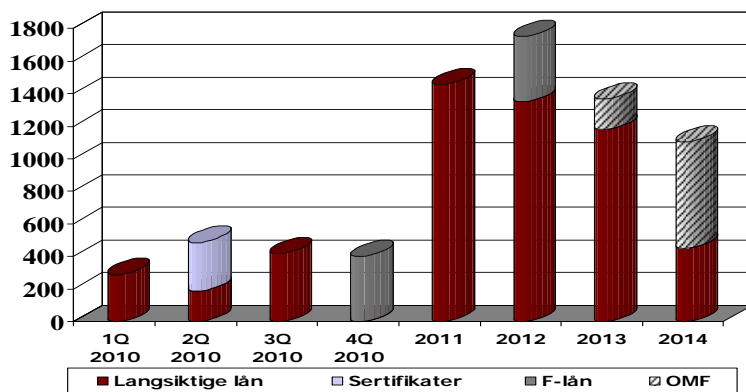
Den løpende styringen av konsernets likviditetsområde utøves av banksjef finans, som utøver sine fullmakter innenfor de retningslinjer, rammer og mål som er satt i konsernets finansstrategi og løpende fullmakter gitt fra finansutvalget. Gjennom styrets årlige revisjon av konsernets finansstrategi foretas en grundig vurdering av rammer og mål sett opp mot konsernets likviditetsrisiko.

Det er videre nedsatt et eget finansutvalg som løpende følger likviditetsrisikoutviklingen. Det foretas månedlig rapportering av status innenfor likviditetsrisikoområdet opp mot vedtatte rammer og mål for likviditetsstyringen til bankens styre.

Utover den løpende oppfølgingen av likviditetsrisiko, gjennomføres også en kvartalsvis overordnet vurdering av likviditetsrisiko i bankens ledergruppe, sammen med vurdering av øvrige risikoområder. Likviditetsrisiko vurderes også gjennom bankens årlige interne risikovurderingsprosess.

Helgeland Sparebank har klart seg godt gjennom finanskrisen og har opprettholdt et høyt nivå på langsiktig finansiering. For å øke konsernets tilgang til finansieringskilder ble bankens heleide boligkreditselskap, Helgeland Boligkreditt AS, stiftet høsten 2008. Etableringen har gjort det mulig å ta i bruk obligasjoner med fortrinnsrett som et nytt finansieringsinstrument, og i løpet av 2009 har banken overført deler av godt sikrede boliglån til Helgeland Boligkreditt.

Bankens forfallsstruktur per 31.12.09 er vist i diagram nedenfor.

Helgeland sparebank utfører også stresstester for å vurdere hvor lenge banken kan overleve et gitt scenario. Rammene i bankens finansstrategi gir begrensninger i hvor stor likviditetsrisiko som tillates.

Økonomisk kapital

Totalrisikomodellen er benyttet ved beregning av kapitalbehov. Banken har definert likviditetsrisikoen som økte refinansieringskostnader på bankens innlån. For beregning av kostnad likviditet har vi benyttet erfaringstall fra finanskrisen.

7.4 Markedsrisiko

Styring og kontroll

Styret har vedtatt en markedsrisikostrategi som fastsetter rammer og overordnet mål for konsernets markedsrisikotoleranse. Strategien revideres årlig.

Renterisikoen styres mot det ønskede nivå gjennom rentebindingen på rentebærende verdipapirer og innlån (sertifikater og obligasjoner), samt ved bruk av rentebytteavtaler (renteswapper) for å redusere renterisiko knyttet til fastrentelån. Styret har fastsatt ramme for konsernets samlede renterisiko, og renterisikoen er vurdert til å være lav.

Banken har en konservativ strategi for plasseringer i rentebærende verdipapirer, hvor hovedformålet er å sikre tilfredsstillende likviditetsreserver for banken. En konsekvens av dette har vært at konsernet regnskapsførte relativt lave tap på rentebærende verdipapirer i 2008, til tross for at kredittmarginene økte betydelig som følge av uroen i finansmarkedene både nasjonalt og internasjonalt. Tilsvarende er det regnskapsført relativt lave gevinster på plasseringer i rentebærende verdipapirer i 2009, selv om kredittmarginene gikk en del ned gjennom året.

Konsernet har ikke aktive handelsporteføljer i aksjer, men har plasseringer i enkelte børsnoterte papirer og øvrige aksjer. Bankens posisjoner i aksjer er i hovedsak strategisk motivert gjennom investeringer i aksjer i datterselskaper, produktselskaper og lokale investeringsselskaper. Markedsrisikoen knyttet til disse aksjeinvesteringene anses å være moderat.

Økonomisk kapital

Kapitalbehovet for markedsrisiko er beregnet etter standardmetoden i .h.t. minimumskravet i Pilar I. I tillegg er rammer for markedsrisiko i bankens finansstrategi lagt til grunn i Pilar II.

7.5 Forretningsrisiko

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. markedssituasjonen og mulige endringer i rammebetingelser. Helgeland Sparebank har fokus på faktorer som kan påvirke forretningsrisikoen i den overordnede risikovurderingen som er en del av bankens strategi prosess.

Økonomisk kapital

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i bankens inntekter og kostnader. Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av behov for økonomisk kapital etter Pilar II.